

İSRAİL PERSPEKTİFİNDEN İRAN SALDIRISI: STRATEJİK HEDEFLER VE SİYASİ FIRSATÇILIK

Özgür Dikmen

Doktora Adayı, Stanford Üniversitesi

iran'a yönelik 28 Şubat'taki ilk saldırıların ardından bilhassa İsrail kaynaklı açıklamalar mevzubahis saldırılarda İsrail'in ABD'yle ortak motivasyon ve çıkarlarına vurgu yapmaktaydı. Ayrıca iki ülkenin uzunca bir süredir saldırıları planladığına dair ifadeler de medyada yer buldu. Ancak ilk saldırıların üzerinden henüz bir hafta geçmeden ABD tarafında bu açıklamalarla çelişen çeşitli gelişmeler yaşandı. Bunlar arasında ABD Dışişleri Bakanı Marco Rubio'nun İsrail'in İran'a saldırı planları yüzünden ABD'nin savaşa dahil olduğuna yönelik açıklaması en dikkat çekici gelişmelerden biriydi. Devamında ortaya çıkan çeşitli raporlar ABD'nin

İsrail tarafından saldırıya ikna edildiğini açıkça ortaya koymaktaydı. Bu süreçte Senatör Lindsey Graham'ın ABD'nin Ortadoğu politikalarındaki en belirleyici aktörlerden biri olarak, ABD Başkanı Donald Trump'ın İran'a saldırısının yanında rejim değişikliğine de ikna edilmesi konusunda İsrail'le koordinasyon içerisinde uzun dönemli bir çalışma yürüttüğü ortaya çıktı. Dolayısıyla İsrail'in İran konusunda ABD'yle her anlamda uyum içerisinde olduğu miti de ortadan kalkmış oldu ve İran saldırıları her geçen gün artan bir oranda İsrail'in çıkar savaşı olarak gündeme gelmeye devam etmektedir.

Binyamin Netanyahu'nun 1 Mart'ta İsrail güvenlik yerleşkesi Ha-Kiry'a'da yaptığı "40 yıllık hayalim gerçek oluyor" minvalindeki açıklama, İsrail'in 1979 İslam Devrimi'nden sonra İran'a bakışını büyük ölçüde özetlemektedir.

Binyamin Netanyahu'nun 1 Mart'ta İsrail güvenlik yerleşkesi Ha-Kiry'a'da yaptığı "40 yıllık hayalim gerçek oluyor" minvalindeki açıklama, İsrail'in 1979 İslam Devrimi'nden sonra İran'a bakışını büyük ölçüde özetlemektedir. Özellikle 1980'lerde İran-Irak savaşı sonrasında Ayetullah Ali Hamaney ve Ekber Haşimi Rafsancani'nin İran'ın nükleer kapasite geliştirme çabalarına hız verdiği görülmüş ve 90'ların başında İsrail, İran'ın nükleer faaliyetlerine odaklanmaya başlamıştır. Yitzhak Rabin'in gündeme getirmesiyle 1990'ların başlarında İsrail, İran'ı nükleer tehdit olarak görmeye başlamıştır. Ancak İran'ın nükleer kapasitesi sebebiyle küresel bir tehdit olarak tanımlanmasını asıl üstlenen Netanyahu, aktif siyasi hayatının erken bir aşamasında 1992 yılından itibaren konuyu gündemde tutmuştur. Esasında Netanyahu siyasi kariyerini aktif siyasi hayatından çok daha önceki dönemlerden itibaren "İslami terörizm" üzerine kurgulamıştır. 1970'lerin sonları ve 80'lerde Filistin direnişini "İslami terör" bağlamında İran'la ilişkilendirerek İran'ı bölgedeki Batı karşıtı hareketliliğin merkezindeki ülke olarak konumlandırmıştır. Soğuk Savaş'ın sonundan 11 Eylül'e uzanan süreçte Netanyahu'nun yaptığı bu yatırımın kendi politik kariyeri ve İsrail'deki siyasi çizgisine yaptığı katkı ortadadır. Bu çalışmalarını 1956-1988

arası dönemde hayatının çok büyük kısmını geçirdiği ABD'de yapmış olması ve burada hem ABD'li siyasilere hem de Amerikalı Yahudilerle kurduğu çok boyutlu ilişkiler liderlik yaptığı dönemlerde İsrail'in ABD'yle olan ittifakından maksimum fayda sağlamasında önemli rol oynamıştır.

Her ne kadar uzun vadede İran'ın nükleer faaliyetlerinin askeri müdahaleyle sona erdirilmesi için ciddi çaba sarfetmiş olsa da savaşın Mart 2026'da patlak vermesinde Netanyahu'nun 7 Ekim sonrası dönemde siyaseten hayatta kalma mücadelesi önemli bir rol oynamıştır. 7 Ekim saldırıları sonrasında koalisyonun dağılarak 37. İsrail Hükümetinin sona erme ihtimali Netanyahu'nun uykularını kaçıran bir senaryoya dönüşmüştür. Zira İsrail'in bu dönemde erken seçime gitmesi güvenlik durumunu yönetemeyen bir hükümetin başı olarak yeniden başbakanlık koltuğuna oturmasını neredeyse imkânsız hâle getirirken hakkında devam eden yolsuzluk davaları sebebiyle hapse girmesine yüksek bir ihtimal verilmektedir. Her ne kadar 7 Ekim 2023'ü takip eden iki yıllık süreçte partisi Likud'un oy oranlarını toparlasa da tek başına iktidarı elde edemeyecek olmasına ek olarak İsrail parlamentosundaki diğer partilerle bir koalisyon kuracağına dair net

bir tablo mevcut değildir. Mart 2026 itibarıyla minimum hasarla atlatması gereken iki tarihten biri 31 Mart'taki bütçe görüşmeleri, diğeri de 27 Ekim 2026'da yapılması öngörülen İsrail genel seçimleridir. Bütçe'nin 31 Mart'ta geçmemesi 37. Hükümetin otomatik olarak düşmesiyle sonuçlanacak ve ülkenin 90 gün içerisinde seçime gitmesine neden olacaktır. Bu süreçte ultra ortodoks partiler İsrail'deki ultra ortodoks Yahudilerin askerlik hizmetinden muaf olmasını sağlayan bir yasanın geçmemesi hâlinde Netanyahu'yu bütçenin geçmesine engel olmakla tehdit etmektedir. 7 Ekim sonrasında 450.000 yedek askerin silah altına alındığı güvenlik atmosferi düşünüldüğünde Netanyahu'nun ultra ortodokslar lehine bir hamle yapması oldukça zor görünmektedir. Dolayısıyla Netanyahu hükümetinin uçurumun kenarında olduğu öngörülebilir. Kaldı ki Netanyahu'nun 31 Mart'taki bütçe oylamasını atlatsa bile Ekim 2026'daki seçimlerde beklediği koalisyonun ulaşması mevcut şartlarda çok olası görünmemektedir.

İran'a düzenlenen saldırıların ardındaki harekete geçirici unsurlardan birinin Netanyahu'nun içine sıkıştığı siyasi açmaz olduğu söylenebilir. 7 Ekim sonrası dönemde siyasi kriz anlarında İsrail'in Gazze ve Batı Şeria'nın ötesine geçerek bölge ülkele-

rine saldırması Netanyahu'nun siyasi kariyerine yönelik yasal ve siyasi tehditleri ötelemek için olağanüstü durum yaratma stratejisinin bir parçası olarak değerlendirilebilir. İran saldırıları da benzer bir bağlamda ele alındığında Netanyahu'ya bütçe oylamasını ve genel seçimleri erteleme konusunda ciddi bir avantaj sağlamaktadır. Her ne kadar 31 Mart'taki oylamayı erteleme imkânı yasal sınırlılıklar sebebiyle daha kısıtlı olsa da İran'la savaşın 31 Mart'a dek daha yoğun bir çatışma ortamı doğurması, böyle bir ortamda İsrail'i seçime götürecektir. Siyasileri zor bir pozisyonda bırakacağından Netanyahu elindeki imkânı maksimum fayda sağlamaya dönük kullanmış olacaktır.

Hâlihazırda İsrail'in mevcut savaşla hedefi İran'da rejim değişikliği ve İran nükleer kapasitesinin tamamen yok edilmesi olarak belirlenmiş olsa da özellikle rejim değişikliği konusunda ciddi soru işaretleri oluşmuştur. Bu durum, Trump ve ABD'li yetkililerin açıklamalarında kendini açığa vurmaktadır. Diğer yandan İran'da hava saldırılarının yeterli olmaması üzerine bir yandan rejime müdahale için düşünülen araçların sürekli değişiyor olması diğer yandan da rejim değişikliği söyleminin ciddi aşınmaya uğraması saldırıların komuta merkezinde bir kafa karışıklığı yaşandığını göstermektedir. Her ne

Her ne kadar uzun vadede İran'ın nükleer faaliyetlerinin askeri müdahaleyle sona erdirilmesi için ciddi çaba sarfetmiş olsa da savaşın Şubat 2026'da patlak vermesinde Netanyahu'nun 7 Ekim sonrası dönemde siyaseten hayatta kalma mücadelesi önemli bir rol oynamıştır.

Hâlihazırda İsrail'in mevcut savaşla hedefi İran'da rejim değişikliği ve İran nükleer kapasitesinin tamamen yok edilmesi olarak belirlenmiş olsa da özellikle rejim değişikliği konusunda ciddi soru işaretleri oluşmuştur.

kadar ABD'nin bölgeye yığınak yapmaya epeyce zaman ayırdığı bilirse de savaşın gidişatına dair alternatif senaryoların eksikliğini düşündüren bu durum, İsrail'in savaş sürecini uzatmak istediğine dair işaretlerden biri olarak değerlendirilebilir. İlk günlerden itibaren gittikçe daha da belirginleşen saldırıların ne zaman sonlanacağına dair söylemler 10 Mart itibarıyla Trump'ın savaşın sonuna gelindiğine dair açıklamalarına dek uzandı. Her ne kadar Trump ve Netanyahu arasında ciddi bir iş birliği görünür olsa da ikilinin hedefler açısından ciddi görüş ayrılıkları yaşadığı da gözlemlenmektedir. Özellikle İran'ın Körfez ülkeleri ve Suudi Arabistan'a ciddi saldırılarda bulunması Trump'ın Mayıs 2025'teki Ortadoğu turunda 1,4 trilyon dolarlık yatırım sözü aldığı müttefiklerini kaybetme ihtimali bu ülkelerin savaşın seyrini değiştirecek bir tutum takınmalarına sebep olabilir.

1950'lerden 2010'lara çeşitli değişimlere uğrasa da İsrail'in Arap ülkelere karşı yaklaşımını belirleyen "çevrenin ittifakı" doktrini, bölgedeki Arap olmayan ülkelerle ve Arap ülkelerindeki azınlıklarla İsrail'in ittifak kurmasını öngörmekteydi. Bu yaklaşım, Trump'ın ilk döneminde ortaya çıkan İbrahim Anlaşmaları'yla ciddi bir dönüşüm geçirdi. Bu bağlamda anlaşmalara dahil olan Birleşik Arap

Emirlikleri (BAE), Bahreyn ve Fas gibi aktörlerin yanında Suudi Arabistan'ın anlaşmaya dahil olmaksızın Trump'ın kurduğu ittifak sistemine dahil olması yeni bir ittifak sisteminin temellerini atmıştır. Bu bağlamda İran ve Türkiye gibi aktörler İsrail'e muhalif tutumlarıyla öne çıkması ve diğer yandan İsrail'in Lübnan ve Suriye'de işgali sürekli hâle getirme çabaları mevcut resmi doktriner bir düzlemde düşünmeyi zorlaştırmaktadır. Mevcut durumda İsrail kendi varlığına ya da bölgesel hamlelerine tehdit olarak tanımladığı ülkeleri doğrudan işgale girilememekte ancak bu ülkelerin istikrarsızlaştırılmasına yönelik çeşitli adımlar atmaktadır. Suriye'de devrimin hemen ardından ülkenin askeri kapasitesinin yok edilmesi ve ülkenin güneyinde işgal ettiği alan yanında desteklediği Dürzilerin defakto bir siyasi yapı kurma çabaları bu istikrarsızlaştırma bağlamında ele alınabilir. İran'da da aynı stratejiyi uygulamaya çalışıldığı düşünülebilir. Dolayısıyla İsrail'in İran'da rejim değişikliği ve nükleer kapasitenin yok edilmesi gibi net hedeflerin ötesinde ülkenin istikrarsızlaştırılması, iç savaşa sürüklenmesi ve hatta bölünmesi gibi hedeflerle hareket ettiği öngörülebilir.

Netanyahu her ne kadar kırk yıllık hayalinin gerçekleşmesine oldukça yaklaşmış olsa da mevcut resim ABD'nin müda-

halesiyle mümkün hâle gelmiştir. Bu durum ABD ve MAGA hareketi içerisinde ciddi tartışmaları tetiklemekte, ABD'nin İsrail için savaşa girdiği söylemi hem hareket içerisinde hem de Amerikan sağında içeriden bir muhalefeti mobilize eder hâle gelmiştir. Mevcut durum-

da Trump'ın çelişkili açıklamalar yapmasına neden olan İsrail ve Amerikan sağı arasındaki gerilimli pozisyonu, ilerleyen dönemde daha ciddi ayrışmaların fitilini ateşleyebilir. 10 Mart'ta yaptığı açıklamalar ise İran'a saldırıların uzun süre devam etmeyeceğini göstermiştir. ■